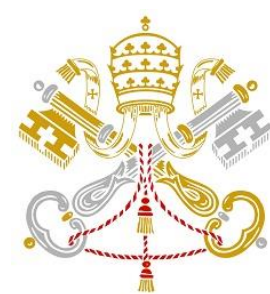

**ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ**

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

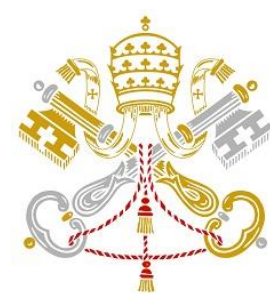

Στο τέλος του Μεσαίωνα η **Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία** βρίσκεται σε κρίση και οι φωνές διαμαρτυρίας για την **ηθική διαφθορά** και **κατάπτωση** των **κληρικών** γίνονται όλο και πιο δυνατές.

Οι **ανώτεροι κληρικοί** ανταγωνίζονται τους ηγεμόνες στην πολυτέλεια και στη νομή της εξουσίας και δεν ενδιαφέρονται για τους πιστούς.

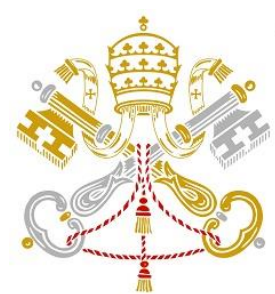
Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

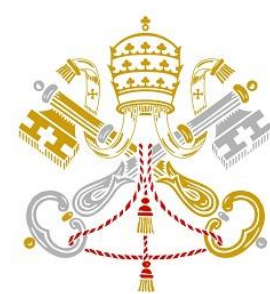
Οι **κατώτεροι κληρικοί** ζουν μέσα στην αμάθεια και είναι παραμελημένοι. Οι απλοί άνθρωποι είναι θορυβημένοι από:

- 1 τους συνεχείς πολέμους
- 2 τις επιδημίες και
- 3 τις προφητείες για το τέλος του κόσμου.

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

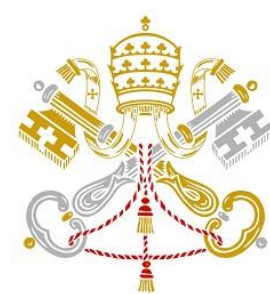

Οι απλοί άνθρωποι, οι πιστοί,:

- 1 είναι χωρίς πνευματική καθοδήγηση
- 2 βρίσκονται σε σύγχυση
- 3 κυριαρχούνται από την ιδέα του θανάτου
- 4 αγωνιούν για τη σωτηρία της ψυχής τους

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία:

- 1 αδυνατεί να ανταποκριθεί στις ανησυχίες των πιστών
- 2 εκμεταλλεύεται τον μεταθανάτιο φόβο τους για την κόλαση πουλώντας έγγραφα άφεσης αμαρτιών, τα λεγόμενα **συγχωροχάρτια**.

Συγχωροχάρτι του 1516 – Μουσείο Πολιτισμού και Ιστορίας του Stralsund, Γερμανία

Πηγή εικόνας: <https://de.wikipedia.org/wiki/Ablass>

Συγχωροχάρτι του πάπα Πίου ΙΑ΄, 1925

Πηγή εικόνας: <https://de.wikipedia.org/wiki/Ablass>

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Σε αυτό το κλίμα αναστάτωσης οι **ανθρωπιστές** καταδικάζουν:

- 1 και τις πρακτικές της Εκκλησίας
- 2 και τις δεισιδαιμονίες του λαού

και αντιπροτείνουν μια ειλικρινή πίστη βασισμένη στο αληθινό μήνυμα του Χριστού. Πώς όμως ο απλός κόσμος θα καταλάβει το αληθινό μήνυμα του Χριστού;

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οι **ανθρωπιστές** υποστηρίζουν ότι οι πιστοί θα καταλάβουν το αληθινό μήνυμα του Χριστού:

- 1 με την άμεση επαφή τους με τον θείο λόγο μέσω της **μετάφρασης** της **Αγίας Γραφής** στη γλώσσα τους
- 2 **χωρίς** την επίσημη **ερμηνεία** των ιερών κειμένων από την **Εκκλησία**.

Η ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

der Protest

η διαμαρτυρία

Η ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Η μαζική πώληση συγχωροχαρτιών στη Γερμανία προκάλεσε την έντονη αντίδραση του μοναχού και θεολόγου **Μαρτίνου Λουθήρου**.

Τον Οκτώβριο του **1517** θυροκόλλησε σε ναό της Βιπτενβέργης έναν κατάλογο με **95 θέσεις**, δηλαδή, επιχειρήματα με τα οποία **καταδίκασε** τα συγχωροχάρτια και υποστήριζε τις απόψεις του για τη θρησκεία.

Η μαζική πώληση συγχωροχαρτιών από τον Δομινικανό μοναχό Johannes Tetzel εξόργισε τον επίσης μοναχό Μαρτίνο Λούθηρο και τον οδήγησε να θυροκολλήσει τις «95 θέσεις» του στην κεντρική θύρα του ναού της Βιττενβέργης

Πηγή εικόνας: <https://de.wikipedia.org/wiki/Ablass>

Ο Δομινικανός μοναχός Johannes Tetzel περιοδεύει και πουλά συγχωροχάρτια

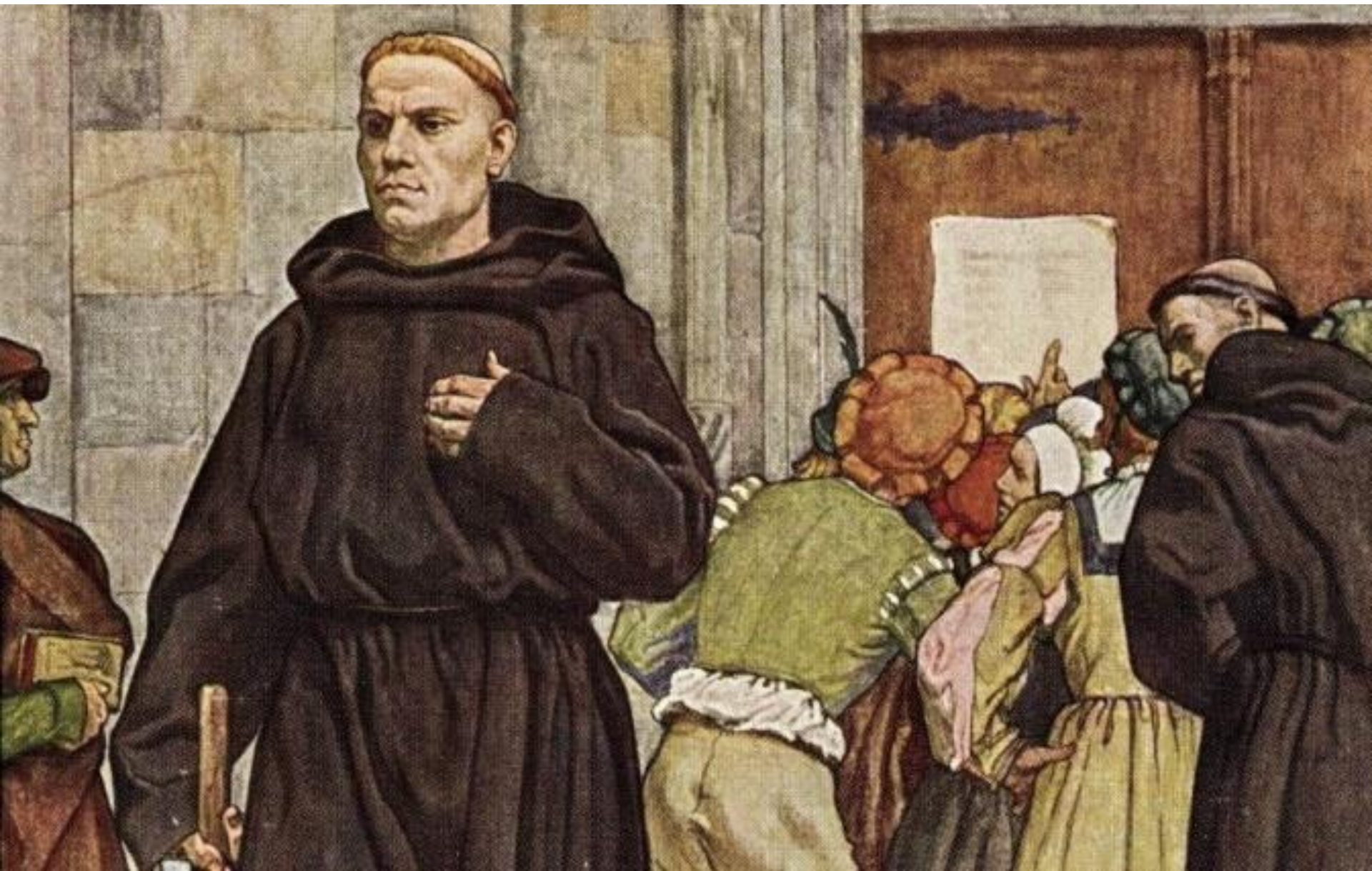

Μαρτίνος Λούθηρος
Martin Luther
(1483-1546)

Προσωπογραφία του Lucas Cranach του
Πρεσβύτερου, 1528, Συλλογή Λούθηρου,
Βιπτενβέργη, Γερμανία

Πηγή εικόνας:

<http://sz.rsarnstorf.de/2017/10/30/martin-luther-und-die-reformation/>

Η θυροκόλληση των «95 θέσεων» του Λούθηρου στον καθεδρικό ναό του Wittenberg
Καλλιτεχνική απεικόνιση από το έτος 1917

Πηγή εικόνας: https://www.deutschlandfunk.de/vor-500-jahren-luthers-thesenanschlag-in-wittenberg.871.de.html?dram:article_id=399408

Η ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Ο πάπας **αφόρισε** τον Λούθηρο το 1520 και εκείνος έκαψε δημόσια την παπική βούλα αφορισμού, δηλαδή το έγγραφο του πάπα.

Στη διδασκαλία του ο Λούθηρος υποστήριζε ότι η **σωτηρία της ψυχής** είναι αποτέλεσμα μόνο της **πίστης**. Αυτή η διδασκαλία διαδόθηκε με μεγάλη ταχύτητα στη Γερμανία, αλλά και στον σκανδιναβικό βορρά.

Υπήρξαν όμως και **πολιτικές αντιδράσεις**:

Ο Λούθηρος καίει δημόσια τη βούλα αφορισμού του – Πίνακας του Paul Thumann, 1872
Πηγή εικόνας: <https://geschichte-wissen.de/blog/luther-der-konservative-reformer/>

Η ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Ο αυτοκράτορας **Κάρολος Ε΄**, που φοβόταν διάσπαση του κράτους, έθεσε τον Λούθηρο εκτός νόμου ως αιρετικό και αποκήρυξε τον Λουθηρανισμό.

Οι οπαδοί του Λουθήρου και οι Γερμανοί ηγεμόνες που υποστήριζαν τον Λούθηρο διαμαρτυρήθηκαν και για τον λόγο αυτό ονομάστηκαν **διαμαρτυρόμενοι** ή **προτεστάντες**.

Η «ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ» ΤΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

Ο **Μαρτίνος Λούθηρος** βρισκόταν σε κίνδυνο μετά την απόφαση του αυτοκράτορα να τεθεί εκτός νόμου. Έτσι ο ηγεμόνας της Σαξονίας τον «έκρυψε» για σχεδόν δύο χρόνια στο κάστρο του Wartburg.

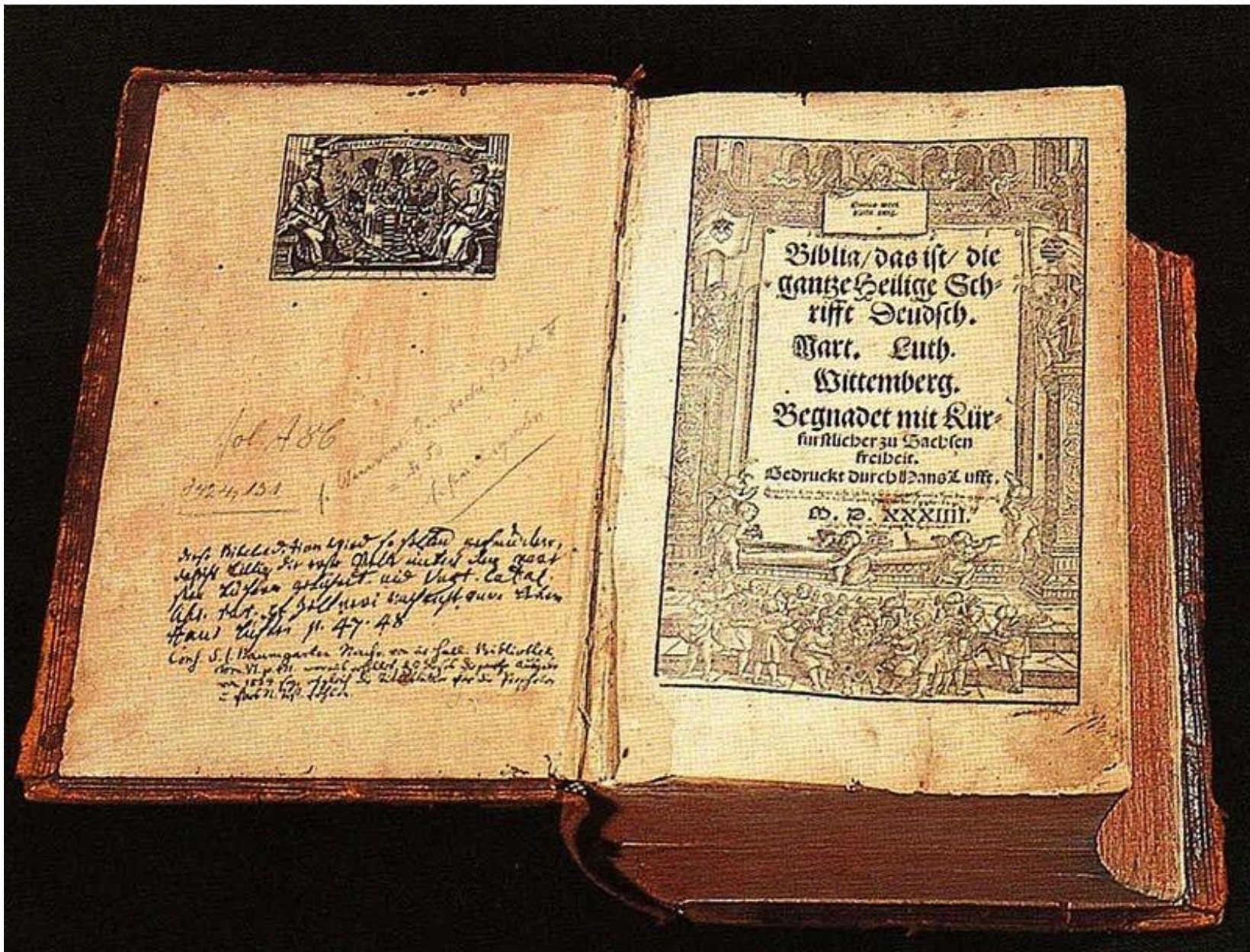
Εκεί ο **Λούθηρος**, έχοντας πολύ χρόνο στη διάθεσή του, μετέφρασε τη Βίβλο από τα **αρχαία ελληνικά** στα **γερμανικά**, προσφέροντας τον Λόγο του Θεού στους απλούς ανθρώπους.

Το δωμάτιο του Μαρτίνου Λούθηρου στο κάστρο του Eisenach. Εδώ μετέφρασε τη Βίβλο από τα αρχαία Ελληνικά στα Γερμανικά, δίνοντας στη γερμανική γλώσσα Γραμματική και Συντακτικό

Πηγή εικόνας: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eisenach_Wartburg_Lutherstube_10.jpg

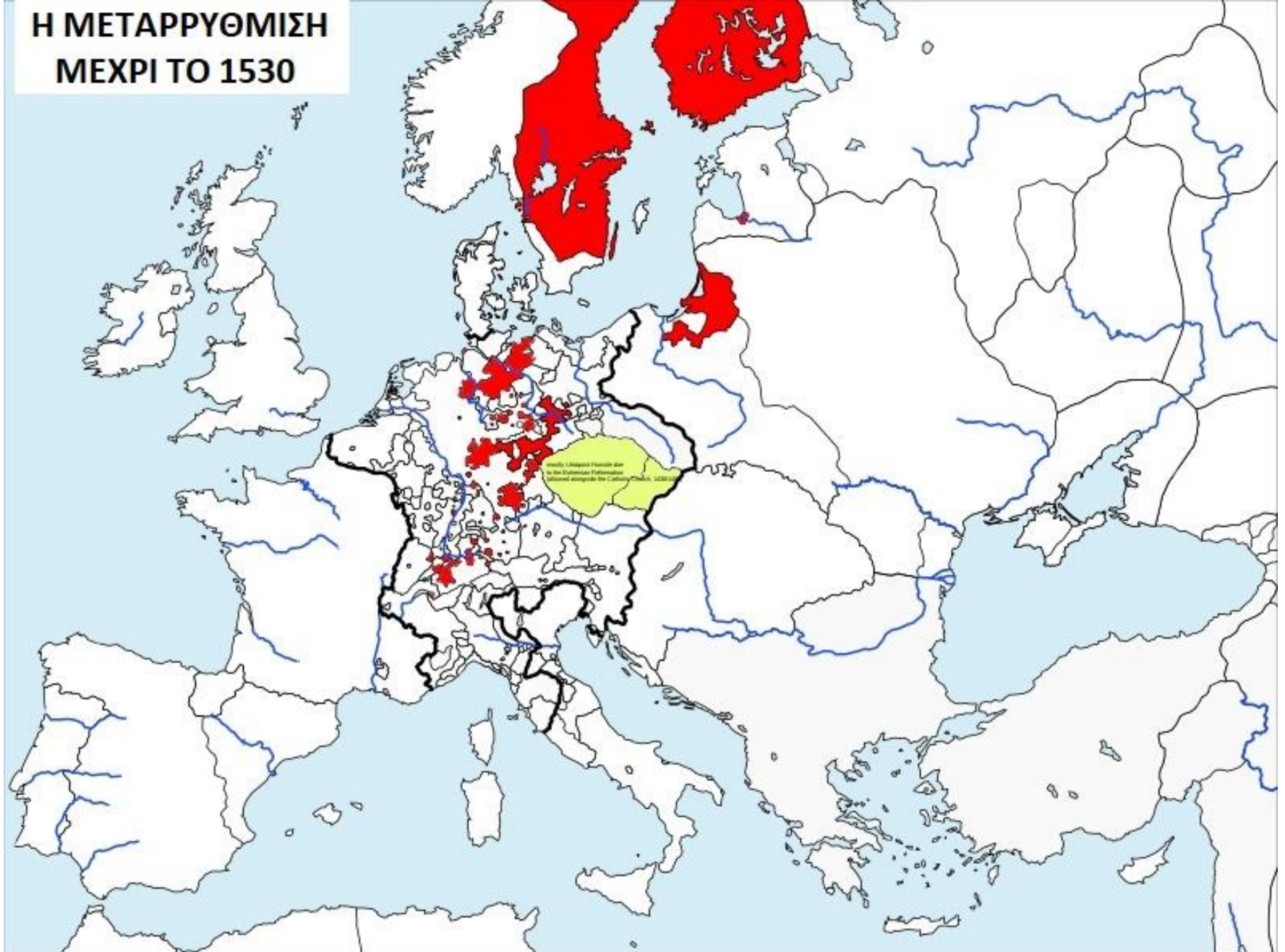

Η πρώτη εκτύπωση της ολοκληρωμένης μετάφρασης της Βίβλου από τον Λούθηρο, 1534

Lutherhaus Wittenberg, Γερμανία

Πηγή εικόνας: <https://de.wikipedia.org/wiki/Lutherbibel>

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1530

Πηγή αρχικής εικόνας: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Early_Reformation_\(1525-1530\).svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Early_Reformation_(1525-1530).svg)

Ο αυτοκράτορας Κάρολος Ε΄ (1500 - 1558)

Έργο του Τιτσιάνο, 1548,
Παλαιά Πινακοθήκη, Μόναχο, Γερμανία

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ακολούθησε γενικευμένη σύρραξη μεταξύ των οπαδών του Λουθήρου, που βρίσκονταν κυρίως στον **γερμανικό Βορρά** και των δυνάμεων του αυτοκράτορα, που κυριαρχούσαν στον **Νότο της Γερμανίας**.

Οι συγκρούσεις κράτησαν αρκετές δεκαετίες και τερματίστηκαν με την υπογραφή της Ειρήνης της Αυγούστας (Augsburger Reichsfriede) το 1555.

Η ΕΙΡΗΝΗ ΤΗΣ ΑΥΓΟΥΣΤΑΣ

Με την ειρήνη της Αυγούστας (Augsburger Reichsfriede) του 1555 υπογράφηκε η συνθήκη που αναγνώριζε τη νομιμότητα του **Λουθηρανισμού** και το δικαίωμα κάθε Γερμανού ηγεμόνα να επιβάλει στην επικράτειά του το δόγμα που ήθελε.

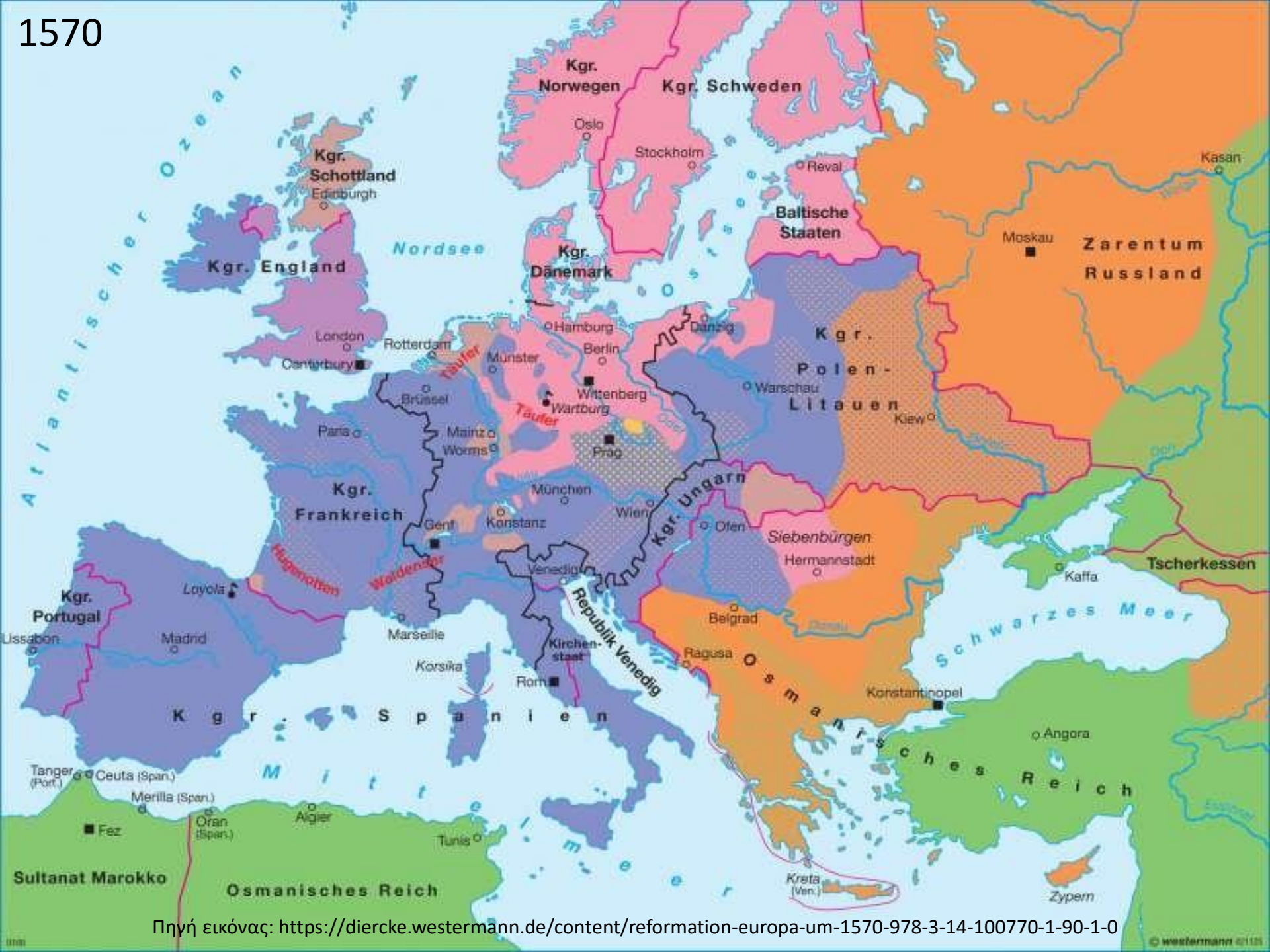
Με τον τρόπο αυτό η Γερμανία διαιρέθηκε σε **κρατίδια ρωμαιοκαθολικά** και σε **κρατίδια διαμαρτυρόμενα**.

Το κείμενο της ειρήνης
 της Αυγούστας του
 1555 με τις βούλες των
 διαφόρων ηγεμόνων.

Πηγή εικόνας:
<https://www.welt.de/geschichte/kalenderblatt/article168140361/Augsburger-Religionsfrieden-wird-zum-Grundgesetz.html>

1570

Η ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

Η θρησκευτική μεταρρύθμιση διαδόθηκε και σε πολλές άλλες χώρες εκτός Γερμανίας, όπως στην **Ελβετία**, στη **Γαλλία** και στις **Κάτω Χώρες** με αποτέλεσμα να αντιδράσει η **Εκκλησία της Ρώμης**.

Στη Γαλλία τη μεταρρύθμιση δίδαξε ο Καλβίνος και οι οπαδοί του ονομάστηκαν Καλβινιστές. Οι συγκρούσεις που ξέσπασαν στη **Γαλλία** ήταν τρομερές και πέρασαν στην Ιστορία ... ως η

Η ΝΥΧΤΑ ΤΟΥ ΑΓ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Η λεγόμενη «νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου» είναι το αποκορύφωμα της **θρησκευτικής σύγκρουσης** στη Γαλλία: τη νύχτα της γιορτής του Αγ. Βαρθολομαίου (24 Αυγούστου) το **1572** έγινε η μεγάλη **σφαγή** των **Ουγενότων** ή **Καλβινιστών** στο Παρίσι. Ακολούθησε συστηματικός **διωγμός** των οπαδών του Καλβίνου στη **Γαλλία**, με αποτέλεσμα να καταφύγουν χιλιάδες **Ουγενότοι** στη γειτονική **Γερμανία**.

Η νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου

Πίνακας του Joseph-
Nicolas Robert-Fleury,
1833, Μουσείο του
Λούβρου, Παρίσι

Πηγή εικόνας:
[https://www.welt.de/kultur/history/
article966115/Blutbad-an-der-Seine-
die-Bartholomaeusnacht.html](https://www.welt.de/kultur/history/article966115/Blutbad-an-der-Seine-die-Bartholomaeusnacht.html)

«Πρωινό στην πόρτα του Λούβρου» - Πίνακας του Eduard Debat - Ponsan, 1880,
Musée d' Art Roger - Quilliot, Clermont-Ferrand, Γαλλία

Πηγή εικόνας: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Debat-Ponsan-matin-Louvre.jpg>

ΤΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΝΑΝΤΗΣ

Μετά από αρκετές δεκαετίες αιματηρών πολέμων στη **Γαλλία** η ειρήνη αποκαταστάθηκε τελικά με το **Διάταγμα της Νάντης** (1598), που αναγνώριζε το δικαίωμα των **καλβινιστών** να ασκούν ελεύθερα τη λατρεία τους υπό ορισμένες όμως προϋποθέσεις.

Με το διάταγμα της Νάντης άνοιξε ο δρόμος για την **εκκοσμίκευση** του γαλλικού κράτους και τη **θρησκευτική ανεκτικότητα**.

En De Nantes
en Faveur
De leur
la Religion
1598

ARCHIVES
NANTES
DE LA SEINE

en un par la grace de dieu Roy de France et de Navarre
A tous pris et advenir. Salut. Enho les grans troubles qui a pleu a Dieu Nostre de chose
Celle et bien des plus Injustes et remarquables de nous avoir donné la Sente et la soie
de ne adda aux effroyables troubles, au desordre, qui se trouvoient a un...
a toutz nous, qui estoit d'aise de par et de l'autre, qui la plus cruelle en estoit que
la mort de. Et de nous plus remarquables...
L'ordonne...
Digne a leur...
Sont deulle...
a tout...
avoir quelque...
a la dignite...
y auroit...
de si grands...
sont...
permissio...
Les...
d'ordres...
de l'estat...
La cause...
par la...
du...
aux...
L'establisse...
toutz...
meilleurs...
cette...
un...
establisse...
de...
la...
par...
c'est...
de...

Το διάταγμα της Νάντης 1598 Εθνικά αρχεία της Γαλλίας

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Η μεταρρύθμιση του **Λούθηρου** εξαπλώθηκε πολύ γρήγορα σε όλη την κεντρική και βόρεια Ευρώπη και αυτό ανάγκασε την **Καθολική Εκκλησία** να αντιδράσει.

Έτσι η **Καθολική Εκκλησία** ξεκίνησε τη δική της μεταρρύθμιση την λεγόμενη **αντιμεταρρύθμιση** με σκοπό την ανασυγκρότηση της Εκκλησίας. Στη σύνοδο του **Τρέντο** της Ιταλίας λήφθηκαν μέτρα εναντίον της μεταρρύθμισης:

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

- 1 κτίζονται καινούριοι επιβλητικοί ναοί σε ρυθμό μπαρόκ και με πλούσιο διάκοσμο με σκοπό την προβολή της δύναμης της Εκκλησίας της Ρώμης
- 2 ενισχύεται η λατρεία της Θεοτόκου
- 3 πολλαπλασιάζονται οι εικόνες και οι τελετές, προκειμένου να διεγερθεί η ευαισθησία των πιστών.

Τι;
Μόνο αυτά;

ΤΑ ΜΟΝΑΧΙΚΑ ΤΑΓΜΑΤΑ

Τα μοναχικά τάγματα αναδιοργανώθηκαν και ιδρύθηκαν νέα, που είχαν ως αποστολή:

- να ενισχύσουν και
- να διαδώσουν τη **ρωμαιοκαθολική** πίστη.

Τα μέσα για τον σκοπό αυτό ήταν:

- η ιδεολογική διαφώτιση (προπαγάνδα),
- η ίδρυση σχολείων και νοσοκομείων και
- η έκδοση βιβλίων

Η ΙΕΡΑ ΕΞΕΤΑΣΗ

Η Ιερά Εξέταση απετέλεσε το κύριο **κατασταλτικό** μέτρο εναντίον των αιρέσεων. Αποτελούσε έναν **ανακριτικό μηχανισμό**, που είχε, σε συνεργασία με την κοσμική εξουσία, το δικαίωμα εξέτασης των υπόπτων για αίρεση, υποβάλλοντάς τους ακόμα και σε **βασανιστήρια**. Όσοι κρίνονταν ένοχοι και καταδικάζονταν σε **θάνατο** καίγονταν πάνω **στην πυρά**.

ΙΕΡΑ ΕΞΕΤΑΣΗ

Απόσπασμα από πίνακα του Pedro Berruguete, 1495, Prado, Μαδρίτη, Ισπανία

Πηγή εικόνας: <https://opeast.org/2014/01/the-crusades-and-the-inquisition-revisited/>

Βασανιστήρια της Ιεράς Εξέτασης – Πίνακας του Christian Jegou

Πηγή εικόνας: <https://fineartamerica.com/featured/medieval-inquisition-christian-jegou-publiphoto-diffusion-science-photo-library.html>

ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ

Η συμβολή της τυπογραφίας στη διάδοση των μεταρρυθμιστικών ιδεών είχε αποφασιστική σημασία. Για τον λόγο αυτό συγκροτήθηκε ένα συμβούλιο **λογοκρισίας** των βιβλίων που συνέτασσε κατάλογο απαγορευμένων βιβλίων:

Index

Librorum

Prohibitorum

Multi eorum, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt Libros, et combusserunt eorum omnibus. Act. Cap. XIX. V. 19.

I N D E X
LIBRORUM
PROHIBITORUM
SSm̄i D. N.
BENEDICTI XIV.
PONTIFICIS MAXIMI

7 0 5 5 0
Recognitus, atque editus.

ROMÆ M. DCC. LVIII.
Ex Typographia Reverendæ Cameræ Apostolicæ.
GUM SUMMI PONTIFICIS PRIVILEGIO.

Ο κατάλογος των απαγορευμένων βιβλίων επί πάπα Βενέδικτου ΙΔ΄ το 1758

Πηγή εικόνας: <https://swprs.org/index-librorum-prohibitorum-2/>

ΜΠΑΡΟΚ

Στα πλαίσια της **αντιμεταρρύθμισης** η Καθολική Εκκλησία ξεκίνησε ένα ευρύ πρόγραμμα ανοικοδόμησης ναών με ένα νέο αρχιτεκτονικό ρυθμό: το μπαρόκ.

Χτίστηκαν επιβλητικοί ναοί με πλούσιο διάκοσμο για να δείξουν στους πιστούς τη **δύναμη** της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και την **υπεροχή** του ρωμαιοκαθολικού δόγματος έναντι του **προτεσταντισμού**.

Μονή Ettal στη Βαυαρία της Γερμανίας σε ρυθμό μπαρόκ.

Πηγή εικόνας: https://de.wikipedia.org/wiki/Bayerischer_Barock

Το εσωτερικό της καθολικής εκκλησίας στο Vorarlberg της Αυστρίας

Πηγή εικόνας: <https://www.kath-kirche-vorarlberg.at/organisation/glaubensaesthetik-erlebnis-kirchenraum/artikel/architektonische-merkmale-des-barock>

Πως σας
φάνηκε; Καλό;

Η ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Έπειτα από σχεδόν έναν αιώνα μεταρρυθμίσεων η χριστιανική **Ευρώπη** είναι διαιρεμένη:

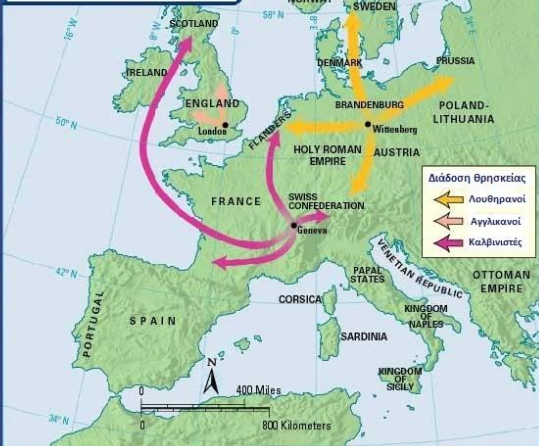
- ο **Προτεσταντισμός** επικράτησε στη βόρεια Ευρώπη
- ο **Ρωμαιοκαθολικισμός** διατήρησε τη δύναμή του στη νότια Ευρώπη
- η **Ορθοδοξία** κυριαρχεί στον **ελληνικό χώρο**, τα **Βαλκάνια** και τη **Ρωσία**

Θρησκείες στην Ευρώπη, 1560

Ο θρησκευτικός χάρτης της Ευρώπης κατά το έτος 1560

Διάδοση προτεσταντισμού

Κυρίαρχη θρησκεία	
Καθολικισμός	Ορθοδοξία
Λουθηρανισμός	Ισλάμ
Αγγλικανισμός	Μίξη Καθολικών, Προτεσταντών και Καλβινιστών
Καλβινισμός	
Θρησκεία μειονοτήτων	
Καθολικισμός	Ισλάμ
Λουθηρανισμός	Αναβαπτιστές
Καλβινισμός	

1. Σε ποιές χώρες επικράτησε ο προτεσταντισμός και ποιές χώρες παρέμειναν καθολικές;
2. Κρίνοντας από τον τρόπο διάδοσης των θρησκειών, που θα περίμενε κανείς να ξεσπάσουν συγκρούσεις;

Πηγή αρχικής εικόνας:
https://www.reddit.com/r/MapPorn/comments/6mepiq/religions_in_europe_in_1560_1182x1471/

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

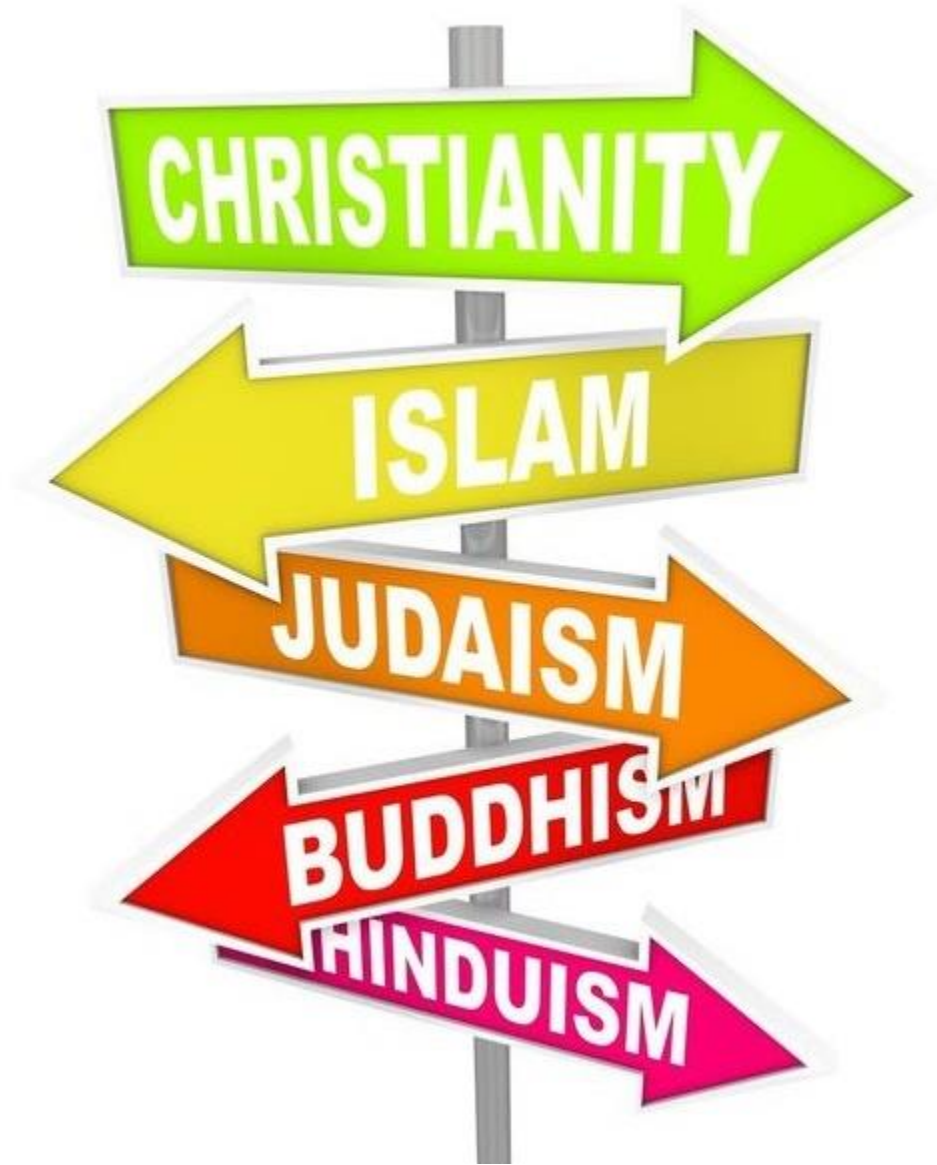
Η θρησκευτική μεταρρύθμιση που ξεκίνησε ο **Μαρτίνος Λούθηρος** είχε ιστορικές συνέπειες, που ο ίδιος δεν θα μπορούσε να φανταστεί:

- 1 η μετάφραση της Βίβλου στις εθνικές γλώσσες επέδρασε θετικά:
 - στην ανάπτυξη των εθνικών λογοτεχνιών
 - στη σφυρηλάτηση της εθνικής συνείδησης

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

2 η απελευθέρωση του ανθρώπου από τις δεισιδαιμονίες και τις προλήψεις επέτρεψε:

- την εξέλιξη των επιστημών
- τον εκδημοκρατισμό των θεσμών
- την οικονομική ανάπτυξη και
- την κοινωνική ελευθερία

Κείμενα, συγγραφή, ιστορική έρευνα, εικόνες: Γαρίτατζης Χαράλαμπος (ΠΕ07)
Φιλολογική επιμέλεια: Dr. Γεωργία Μιχαήλ (ΠΕ02)